

4. Олійник О.П. Судово-психіатрична оцінка станів залежності в кримінальному провадженні / О.П. Олійник // Архів психіатрії. – 2019. – Т. 25, № 1 (96). – С. 45–48.

5. Пінчук І.Я. Аналіз статистичних показників розладів психіки та поведінки внаслідок уживання психоактивних речовин у 2015–2017 роках / І. Я. Пінчук, О. О. Петриченко, О. В. Колодежний, І. Ф. Здорик, Ю. В. Ячнік // Архів психіатрії. – 2018. – Т. 24, №1 (92). – С. 32–42.

6. Радзевілова О.В. Психологічні особливості жінок, які скоїли суспільно-небезпечні діяння проти особистості (медико-психологічний та судово-експертний аспекти):автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 – медична психологія. – Харківська медична академія післядипломної освіти МОЗ України. – Харків, 2018. – 26 с.

7. Ревенок О. А. Чинники ризику та структура кримінальної агресії жінок / О. А. Ревенок, Н. Ю. Васильєва // Криміналістика и судебная экспертиза. – 2015. – № 60. – С. 498–509.

Чучко Віталій Віталійович,
ад'юнкт кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ПЛАНУВАННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА ПІД ЧАС КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ ЧЕРЕЗ МЕРЕЖУ ІНТЕРНЕТ

Розслідування кримінальних правопорушень потребує швидкого та ефективного реагування на повідомлення про їх вчинення працівниками правоохоронних органів. В тих випадках, коли суспільно-небезпечні діяння вчиняються на відкритих місцях або в людних приміщеннях важливим є своєчасний виїзд на місце події для забезпечення вилучення доказової інформації з матеріальних джерел. Вчинення хуліганських дій під час виборчого процесу в Україні якраз й характеризується визначеними особливостями. Тому відповідний аналіз первинної інформації, послідовні дії на початковому етапі розслідування забезпечать максимально якісну доказову базу в кримінальному провадженні для направлення його до суду з обвинувальним актом.

Загалом, безпосередніми завданнями стадії початкового етапу розслідування, як доречно вказує Є.Г. Коваленко, є швидке встановлення наявності або відсутності достатніх даних, що вказують на ознаки злочину, а також обставин, що виключають кримінальне провадження, у зв'язку з чим вся робота на цій стадії спрямовується на збирання фактичних даних, які в подальшому має бути визнано достатніми для прийняття рішення по справі [2, с. 225]. В свою чергу, Б.В. Щур наголошує на тому те, що одним із шляхів підвищення

ефективності розслідування злочинів є впровадження в криміналістичну практику алгоритмізованих методик, які охоплюють програму застосування науково-технічних засобів. Зміст таких методик визначається криміналістичним алгоритмом, який у загальному становить засновану на законі систему послідовно виконуваних обов'язкових і рекомендаційних приписів, спрямованих на ефективне вирішення завдань у сфері боротьби зі злочинністю [7, с. 240]. Саме тому ми й визначаємо обставини, що підлягають встановленню, а в подальшому – типові слідчі ситуації розслідування та алгоритми дій працівників поліції відповідно до кожної з них.

Ми підтримуємо позицію О.Н. Колісниченка, який вказує, що за змістом планування – це пізнавальний процес, який має на меті виявити всі необхідні обставини події, що розслідується, встановити істину в справі. Розкриття кожного злочину породжує необхідність розв'язання не тільки загальних завдань, які очевидні з вимог кримінально-процесуального закону і певної кримінально-правової кваліфікації, а й конкретних, що визначаються характером і обсягом інформації, наявної до початку розслідування і на окремих його етапах [3, с. 178].

Дещо по іншому визначають цю категорію окремі науковці – як визначення шляхів розкриття злочинів, окреслення обставин, які підлягають з'ясуванню, а також встановлення найдоцільніших строків проведення необхідних слідчих дій та оперативно-розшукових заходів [4, с. 25]. Поділяючи їх позиції, ми вважаємо планування необхідною складовою початкового етапу розслідування хуліганства, вчиненого під час виборчого процесу в Україні.

Стосовно теорія доказів слід зазначити, що більшість науковців вважають її частиною науки кримінального процесу, а саме тією частиною, яка вивчає процес доказування під час досудового розслідування та розгляду справи у суді. Зокрема, С.М. Стахівський акцентує увагу на тому, що метою кримінально-процесуального доказування є встановлення об'єктивної істини, а її досягнення можливе лише тоді, коли під час провадження у кримінальній справі з достатньою повнотою і достовірністю будуть встановлені усі факти і обставини, які мають значення для правильного вирішення цієї справи. Сукупність таких фактів і обставин утворюють предмет доказування у кримінальній справі [5, с. 18].

Планування розслідування та доказування вини певної особи повинно бути чітко організоване відповідно до особливостей конкретного провадження. Зокрема, Р.С. Белкін зазначає, що організація розслідування – це збірне поняття, що характеризує різні рівні організації діяльності з розкриття, розслідування злочинів і запобігання їм. Воно містить чотири рівні. Перший, вищий рівень організації розслідування, – це система заходів, що забезпечують ефективність функціонування елементів системи і досягнення цілей.

Єдність системи обумовлена єдністю цілей, процесуальних і криміналістичних основ функціонування її елементів. Об'єктом першого рівня організації розслідування є розслідування злочинів, як специфічна форма діяльності всіх компетентних органів держави, тобто органів дізнання і досудового слідства. Другий рівень організації розслідування – управлінський. Це комплекс заходів, що забезпечують оптимальну структуру органів розслідування, рівень управління ними, ефективність їхньої діяльності й удосконалювання її засобів і методів. Організація розслідування в цьому випадку виступає як основна функція одного відомства. Третій рівень, методичний, – це організація розслідування конкретного злочину; комплекс заходів з метою створення оптимальних умов для визначення і застосування найбільш ефективних і доцільних у певній слідчій ситуації рекомендацій криміналістичної методики. Четвертий рівень організації розслідування – тактичний. Це організація проведення окремих слідчих дій чи організаційно-технічних заходів у межах конкретного акту розслідування; комплекс заходів, що забезпечують вибір і застосування у певній слідчій ситуації найбільш ефективних і доцільних техніко-криміналістичних засобів і тактичних прийомів для досягнення цілей слідчої дії чи заходу [1, с. 147, 148].

На початковому етапі розслідування кримінального правопорушення повинно вирішуватись ряд завдань, серед яких В.В. Тіщенко визначає наступні:

- виявлення і фіксація доказової інформації щодо злочину, який розслідується по «гарячих слідах»;
- вжиття заходів для запобігання втраті доказової інформації, що міститься в слідах, документах, інших об'єктах, її своєчасне виявлення та фіксація;
- з'ясування й оцінка сформованої після порушення кримінальної справи слідчої ситуації;
- виявлення джерел інформації про розслідуваний злочин;
- визначення напряму розслідування і розробка плану розслідування;
- обрання форми і методів взаємодії з органами і службами, що здійснюють оперативно-розшукову роботу;
- пошук і одержання інформації про механізм і обстановку вчиненого злочину;
- збирання і вивчення відомостей про особистість потерпілого;
- пошук, одержання й аналіз інформації про осіб, що вчинили злочин, їхній розшук і затримання [6, с. 137].

Підводячи підсумок, зазначимо, що аналіз первинної інформації про протиправні дії досліджуваної категорії дії є вирішальним аспектом на початковому етапі кримінального провадження. Після ознайомлення з визначеними даними з відповідних джерел працівники Національної поліції зобов'язані відразу провести усі вищезазначені заходи.

Список використаних джерел

1. Белкин Р.С. Криминалистическая энциклопедия. 2-е изд. доп. М.: Мегатрон XXI, 2000. 334 с.
2. Коваленко Є.Г., Маляренко В.Т. Кримінальний процес України: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Юрінком Інтер, 2008. 712 с.
3. Радянська криміналістика. Криміналістична техніка і слідча тактика: підручник / за ред. В. П. Колмакова. К.: Вища школа, 1973. 296 с.
4. Настільна книга слідчого Національної поліції України: практичний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 480 с.
5. Стахівський С.М. Теорія і практика кримінально-процесуального доказування: монографія. К., 2005. 272 с.
6. Тіщенко В.В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів: монографія. Одеса: Фенікс, 2007. 260 с.
7. Щур Б.В. Теоретичні основи формування та застосування криміналістичних методик: монографія. Х.: Харків юридичний, 2010. 320 с.

Шарай Людмила Григорівна,

адвокат, керівник адвокатського бюро,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАТЬ У ЗМАГАЛЬНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Проблеми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві є предметом досліджень вчених у галузі криміналістики та теорії кримінального процесу, оскільки від них залежить ефективність процесу пізнання істини в межах кримінального судочинства.

Особливої актуальності проблеми використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві України набули сьогодні – під час проведення судової реформи в Україні, адже одним із основних її напрямів є розширення змагальних засад кримінального процесу.

Ще в Давньому Римі існувала юридична формула «*Audiamur et altera pars*» (нехай буде вислухана й друга сторона). Це стосувалося розгляду як *causa civilis*, так і *causa criminalis*.

Актуальною наразі є позиція К. П. Победоносцева, який зазначав, що у нас у багатьох випадках зовсім забулось поняття про те, що суд є змаганням двох сторін і що неможливо задовольнити одну сторону, не вислухавши іншої [1, с. 36].

Змагальність сторін потрібна як гарантія реалізації принципу всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин справи і захисту, які є необхідними для повноцінного змагання на всіх стадіях процесу. Змагальність сторін також є гарантією для утвердження законності і справедливості при винесенні судових рішень [2, с. 87].